

CERÀMIQUES COMUNES ROMANES PROCEDENTS D'OFRENES A LA VIL·LA ROMANA DE DARRÓ (VILANOVA I LA GELTRÚ)

MONTSERRAT DURAN I CAIXAL

Les darreres campanyes dutes a terme a la vil·la romana de Darró permeteren identificar que a mitjan segle IV d. C. es produí una reorganització arquitectònica dins la pars urbana de la vil·la. Aquesta activitat edilícia provocà el sorgiment de nous àmbits i la remodelació d'altres. És precisament en aquests nous espais on han estat documentades les ceràmiques que es presenten en aquesta comunicació. En totes s'observa una forma molt similar, encara que la coloració de les pastes és diferent.

L'anàlisi del context on foren trobades, juntament amb el contingut, ens ha permès parlar d'ofrenes de fundació, la qual cosa palesa la pervivència de ritus d'èpoques anteriors ben entrada l'època romana.

CERÀMIQUES COMUNES ROMANES PROCEDENTS D'OFRENES A LA VIL·LA ROMANA DE DARRÓ (VILANOVA I LA GELTRÚ)

La vil·la romana de Darró està situada dins el nucli urbà de Vilanova i la Geltrú, concretament al final del passeig de Ribes Roges. Abraça una sèrie de parcel·les situades entre el turó de Sant Gervasi, la línia fèrria, el passeig i el carrer Juan de la Cosa; a més de diverses finques que s'estenen a l'altra banda de la via del tren. La superfície excavada està dividida en quatre zones, però ens centrarem en la zona 1, on es documenta la *pars urbana* de la vil·la de la qual procedeixen les peces estudiades.

CIRCUMSTÀNCIES DE LA TROBALLA

Dins la *pars urbana*, a mitjan segle IV d. C., es documenta una sèrie de remodelacions amb el sorgiment de nous ambients i la compartimentació d'altres.⁽¹⁾ És justament en alguns d'aquests nous espais on documentem les peces objecte d'aquesta comunicació, localitzades durant la campanya de 1989-1991 realitzada sota la direcció del doctor Albert López Mullor i el senyor Xavier Fierro, amb la col·laboració de la senyora Montserrat Gumà.

Aquestes són contemporànies de la fundació d'alguns murs i han d'ésser interpretades com a ofrenes. A l'interior, hi havia terra introduïda

per filtració i restes d'esclòvia d'ou. Malgrat que només hem trobat fragments, possiblement l'ou va ser dipositat sencer i la seva fracturació fou a causa de la pressió de la terra, com ho demostra la massa formada per restes de closques i terra.

Un interessant paral·lel d'aquesta mena de troballes es va documentar a l'edifici excavat al Portal de la Magdalena (Lleida),⁽²⁾ de finalitat incerta per ara. Allà hom va localitzar una sèrie d'enterraments infantils i nombroses olles amb sengles ous dintre. Val a dir, però, que malgrat la presència d'enterraments al Portal de la Magdalena, les peces no apareixen directament relacionades amb les inhumacions, sinó que es localitzen al subsòl de l'edifici; per tant, es pot parlar d'una ofrena de fundació.

El mateix succeeix a la vil·la romana de Corbins (Segrià),⁽³⁾ on el conjunt de l'ofrena es localitza en una capa d'argiles, concretament en l'angle delimitat per dos murs. L'ofrena havia estat dipositada en l'interior d'un retall de planta antropomorfa. Dins aquest, i en el lloc que correspon a les extremitats, es trobaren els ossos d'un cabridet. L'espai del retall que correspondria al cap estava ocupat per una olla situada damunt d'una petita llosa de pedra plana i, igual que en el cas anterior, presentava ous a l'interior. Malgrat que podria semblar un enterrament infantil, l'ofrena no està relacionada amb un ritu de caràcter funerari, ja que no s'ha trobat al retall el més mínim indici de restes humanes. Sembla, doncs, que aquest retall antropomorf hom el va fer per contenir l'ofrena i no per utilitzar-lo com a enterrament.

Encara que el conjunt localitzat a Darró cal situar-lo cap a mitjan segle IV d. C., no hem d'oblidar que a l'època ibèrica la presència de l'ou i, de vegades, de restes de cabrit es relaciona directament amb la consagració d'un edifici en el moment de la fundació.⁽⁴⁾ L'ou representa potser el símbol més clar de la regeneració de les forces de la natura, igual com és el símbol capital de moltes cosmogonies antigues, com l'índia, la fenícia, la caldea, la persa, la gal·la i fins i tot apareix en algunes cosmogonies de l'Amèrica precolombina com ara la peruana. L'ou és el símbol del món i conté la vida dels homes i de la natura sencera. D'un ou sorgiren gran nombre de figures mítiques i legendàries. En el mite grec, Elena, filla de Leda o de Nèmesi, surt d'un ou que cau del cel. L'Afrodita síria, segons una versió, nasqué d'un ou trobat pels peixos a l'Eufrates i portat per ells a la vora del riu, on va ser incubat per un colom. Per tant,

queda palesa la seva importància com a element màgic creador i regenerador de la vida.⁽⁵⁾

No cal oblidar la presència de l'ou relacionada amb el món funerari durant tota l'antiguitat. L'ou respon a exigències màgico-religioses, no és un simple element decoratiu sinó que entranya un simbolisme funerari precís. Tal i com diu Cumont: «En cuanto al huevo, principio de vida, parece eludir de manera muy general al renacimiento de quien acaba de extinguirse para participar en una vida nueva...»⁽⁶⁾

LES GERRES

Totes presenten una forma similar encara que amb algunes variants. Establim una mateixa cronologia pel conjunt, concretament de cap al 350 d. C., la qual ens ve donada pel context ceràmic de les unitats estratigràfiques on van aparèixer els materials que presentem.

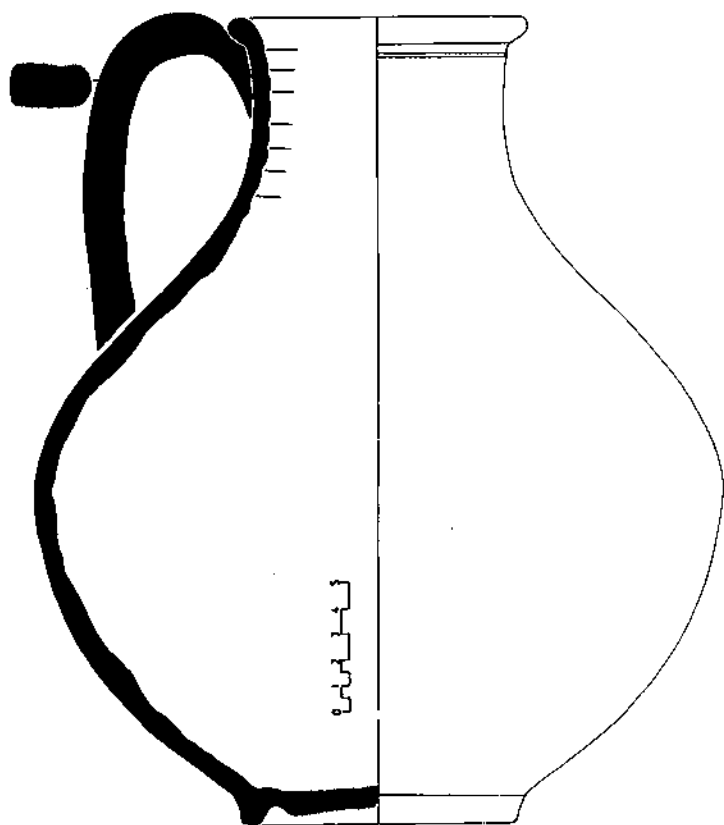
Vegas, 44,5 (Làrn. I, U.E. 1206)

Presenta una pasta amb una coloració beix on podem destacar l'abundància de desgreixant calcari.

Alçada, 25 cm; amplada, 18 cm; i diàmetre de la boca, 7,5 cm.

Aquest és un tipus molt abundant a la conca del Mediterrani occidental. Les seves característiques són: vora inclinada cap a l'exterior llisa o engruixida; coll curt, que sense cap transició passa al cos globular de la peça; base amb un peu anul·lar baix; l'arrencament superior de la nansa està just sota la vora; les nanses són força amples i en aquest cas no presenten estries.

Exemplars datats de la zona mediterrània es troben a Numància, en el derelict de Albenga, al poblat de Sutri (s. II a. C.), a la zona de forns del mateix Sutri, Gabii, Ostia, on l'estrat III d'*Albintimilium* (s. II d. C.), a la necròpoli de la plaça Villa de Madrid (Barcelona), dels segles II-III d. C., i a *Pollentia* al carrer Porticat i a la casa del nord-oest.⁽⁷⁾ La similitud de les formes republicanes de Sutri amb les de la terrisseria del mateix lloc (època de Vespasià) mostra que el tipus no va sofrir a penes canvis en dos segles.

Làmina I: Gerra de ceràmica comuna de la forma Vegas 44.5.

Vegas, 44,5 (Làrn. II, fig. 1, U.E. 1206)

Consistència tova de la pasta i coloració beix.

Alçada, 18 cm; amplada, 12,7 cm; i diàmetre de la boca, 7,5 cm.

Vegas, 44,5 (Làrn. II, fig. 2, U.E. 1206)

Consistència tova de la pasta i coloració rogenga.

Alçada, 15 cm; amplada, 10,4 cm; i diàmetre de la boca, 7 cm.

La forma d'aquestes gerres és molt semblant a la primera, encara que amb algunes divergències; les dues presenten un cos més piriforme i mentre que la primera té un peu anul·lar, la segona descansa sobre un fons pla.

Pel que fa a paral·lels, també cal esmentar l'abocador de Vil·la Roma juntament amb la necròpoli de la Tabacalera, tots dos a Tarragona.⁽⁸⁾

Vegas, 44,5 (Làrn. II, fig. 3, U.E. 1305)

Mateixa forma que les tres anteriors.

Pasta de color rogent amb desgreixant calcari.

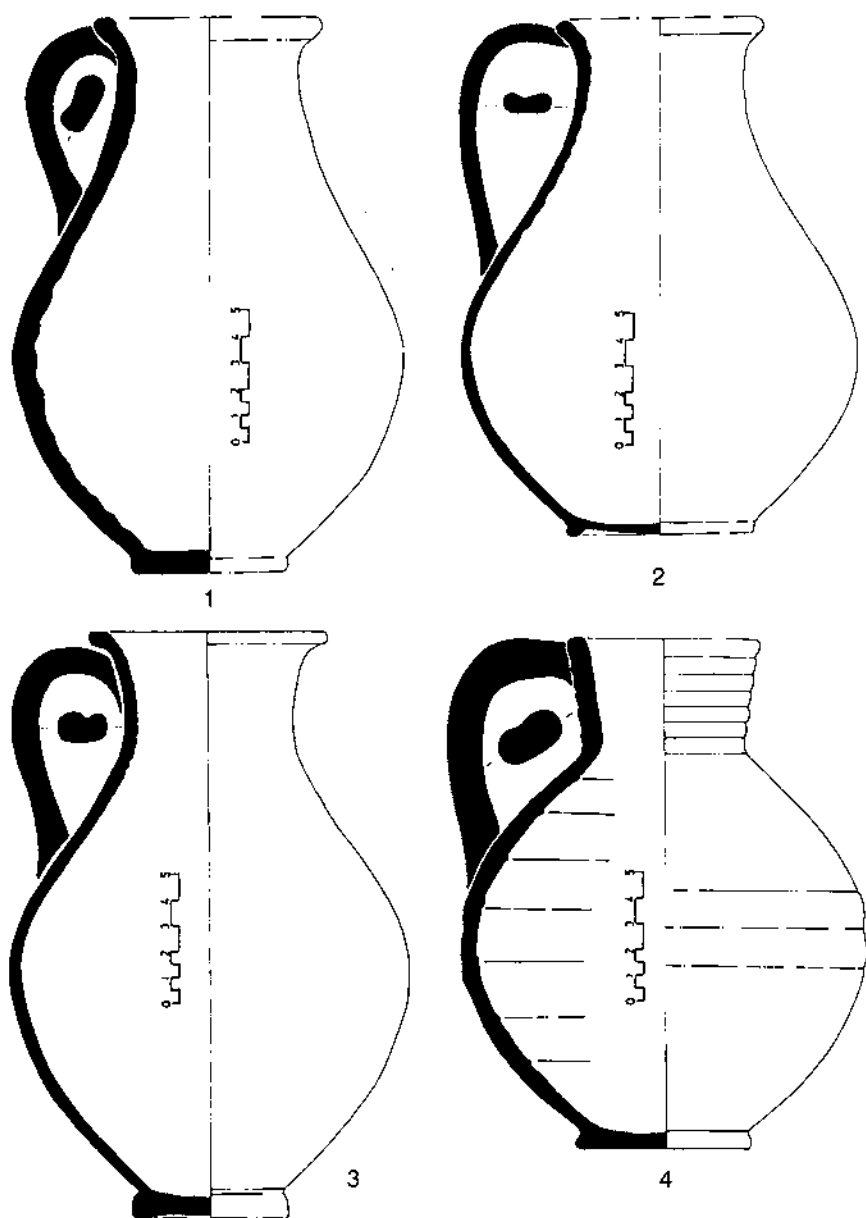
Alçada, 15 cm; amplada, 10,4 cm; i diàmetre de la boca, 6 cm.

Vegas, 43,3 (Làrn. II, fig. 4, U.E. 1312)

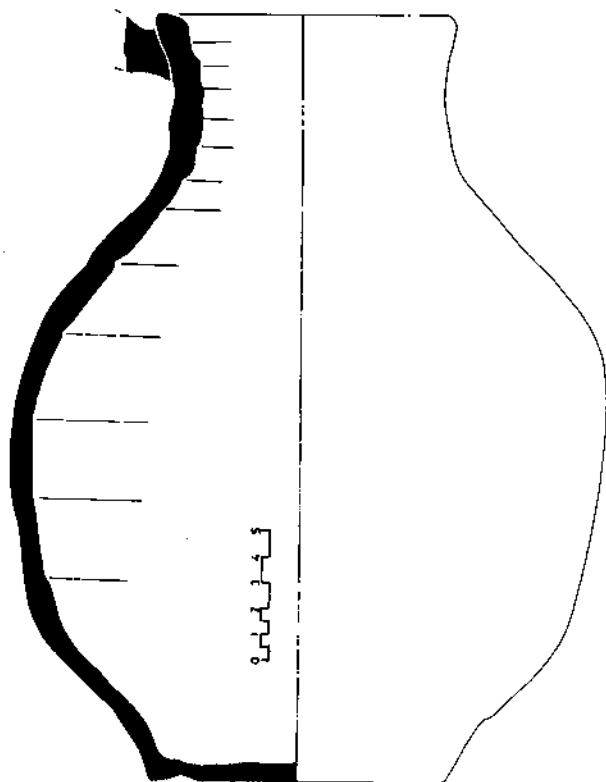
Pasta groguenca amb abundant desgreixant calcari.

Alçada, 13,2 cm; amplada, 10,6 cm; i diàmetre de la boca, 5 cm. Cos globular, base plana, boca i coll amples; la nansa surt de la vora.

Aquestes peces es troben a Gabii amb vora horitzontal i cos globular, i deriven de formes hel·lenístiques del s. III a. C.⁽⁹⁾ També són

Làmina II: 1-3. Gerres de ceràmica comuna de la forma Vegas 44.5, 4. Gerra de ceràmica comuna de la forma Vegas 43.3.

Làmina III' Gerra de ceràmica comuna de la forma Vegas 43.3?

presentes al nord d'Àfrica, datades dels segles II-III d. C. Finalment, també les documentem a la casa dels Dos Tresors de *Pollentia* i allà són dels segles III-IV d. C.⁽¹⁰⁾

Vegas, 43,3 (Là. III, U.E. 1331B)

Presenta una coloració beix en la pasta i abundant desgreixant calcari.

Alçada, 19,6 cm; amplada, 15,2 cm; i diàmetre de la boca, 7,5 cm.

Aquesta peça, l'hem associada a la mateixa forma que l'anterior; és a dir, las Vegas 43,3, encara que les dues gerres no són exactament iguals. El fet que només aparegui l'arrencament de la nansa en dificulta la identificació.

CONCLUSIONS

La similitud formal que presenten les gerres i el fet que hagin estat documentades formes pràcticament iguals en altres jaciments i amb cronologies molt diferents ens confirma que aquests tipus no han sofert a penes variacions al llarg dels segles.

D'altra banda, l'anàlisi del contingut de les peces (restes d'esclòvia d'ou i terra) i de l'espai on estaven situades ens ha permès parlar d'ofrenes de fundació. Aquest tipus de ritual, àmpliament documentat durant l'època ibèrica, sembla que perdura fins als darrers segles del món romà i, amb algunes diferències, perviu encara en molts àmbits del món rural.